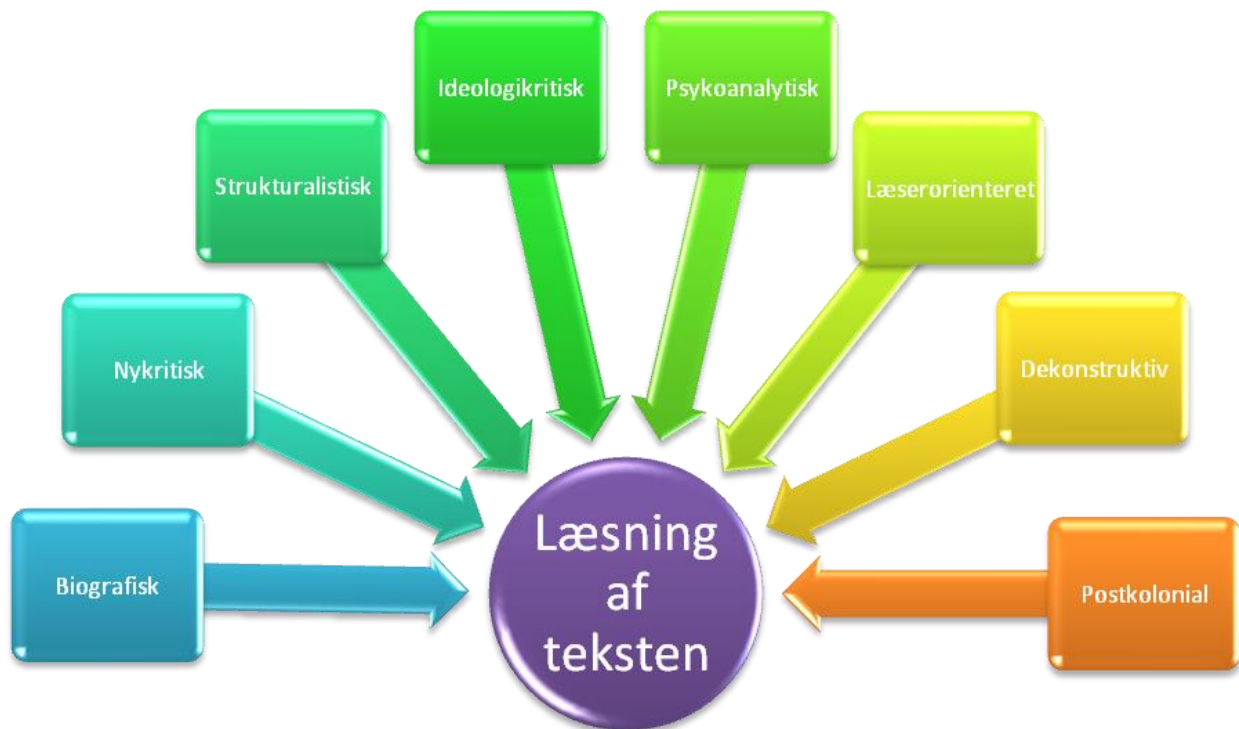

3. Fagets metoder

I dansk arbejder vi med de tre perspektiver: Det litterære, det sproglige og det mediemæssige. Metoderne, som vi arbejder med under de forskellige perspektiver ses nedenfor. I alle tre perspektiver vil man kunne inddrage elementer fra de konkrete analysemetoder fra de to andre perspektiver

1. Det litterære perspektiv

Bag de forskellige analysemetoder, der kan anvendes på det litterære stofområde, ligger der forskellige metoder, som lægger forskellige vinkler på teksten og stiller forskellige spørgsmål.

1.1. Den nykritiske analysemetode

- Den mest anvendte analysemetode i dansk i forhold til analyse af litteratur.

- Fokus på nærlæsning af teksten. Hvad siger teksten, og hvordan fortælles den? Årsag: Litterære tekster opfattes som uafhængige af faktorer uden for teksten og formoder, at teksten indeholder alle de oplysninger, der er nødvendige for at tolke teksten (hverken konteksten eller forfatteren er inddraget).
- Baseret på omhyggelig, systematisk og nuanceret gennemgang af tekstens mindste dele, dens ord, ordforbindelser og billeder og disses forhold til tekstens overordnede helhedsdannelser som komposition, fortæller, genre, dens motiv, holdning og ide.

Denne analysemetode stiller spørgsmål såsom:

- Hvordan er komposition, fortæller og synsvinkel?
- Hvordan er miljøet fysisk og socialt, og hvad karakteriserer personerne?
- Hvilke relationer har personerne til hinanden?
- Er der et billedplan (billedsprog), der hjælper os med at fortolke realplanet (dvs. de handlinger der finder sted i teksten)?
- Hvilken konflikt og løsning/afslutning er der?
- Hvilket dominerende tema rummer teksten, og hvad er dets budskab?

Det er vigtigt både at besvare spørgsmålene og at forsøge at give forklaringer – og dermed tolkninger.

1.2. Strukturalistisk analysemetode

- Særligt velegnet til at analysere eventyr.

Teksten ses som et system af sprog, modsætninger og strukturer. Den strukturalistiske læsning har fokus på systemer, mennesketyper, modsætninger og benytter sig af modeller såsom:

- **Modsætningspar:** Hvilke ord eller sætninger i teksten står i modsætning til hinanden f.eks. kultur/natur, liv/død
- **Aktantmodel:** en forsimplet model over de aktanter (personer, kræfter), der er i spil i den konflikt, som udspiller sig i teksten. Aktivt handlende subjekt, der kæmper for at få objektet, der møder modstand og får hjælp til at overvinde forhindringer for til sidst at nogen får nytte ud af objektet fra en giver.
- **Kontraktmodel: hjemme – ude – hjem.** Beskriver i forenklet form, hvordan hovedpersonen befinder sig under rolige, ordnede forhold – et kontraktforhold. Der sker et kontraktbrud, og

hovedpersonen kastes ud i det ukendte, hvor han skal overvinde forhindringer og prøvelser for at bevise, at han er værdig til at indgå en ny kontrakt og blive accepteret.

1.3. Socialhistorisk/ideologikritisk analysemetode

- *Sætter teksten i relation til samfundet.*

- Teksten læses som udtryk for historiske, sociale og ideologiske forhold på den tid, hvor den er skrevet.
- Målet: Med afsæt i teksten at undersøge den tids classeskel og social uretfærdighed.
- Ligeledes analyseres forfatterens sociale og politiske holdninger, som de udtrykkes i teksten, og på den baggrund søger man at danne sig et billede af forfatterens ideologi – deraf betegnelsen ideologikritisk analyse.

Denne analysemetode stiller spørgsmål som:

- Hvad er den økonomiske basis i samfundet på det tidspunkt, teksten er skrevet?
- Hvilke sociale og økonomiske normer er de fremherskende?
- Hvem har magten? Er der klasseforskelle?
- Er der oprør mod et hierarki eller gængse normer?
- Og hvordan kan alt dette ses i teksten?

Metoden kræver baggrundsviden om historiske, sociale og politiske forhold på det tidspunkt, hvor teksten er skrevet.

1.4. Biografisk analysemetode

- *Fokuserer på tekstens forfatter.*

- Bygger på antagelsen om, at værket og dets forfatter udgør en enhed. Det betyder, at værk og forfatter gensidigt belyser hinanden.
- Denne analysemetode læser teksten som en fortælling om forfatterens liv, oplevelser og værdier.

Man stiller spørgsmål så som:

- Hvilke hændelser og værdier i teksten passer til forfatterens eget liv?
- Hvordan oplevede forfatteren det tema, teksten handler om?
- Hvordan er værket blevet til?

Metoden kræver baggrundsviden om forfatterens liv i form af sekundært materiale (fx breve, billeder, dagbøger, samtidiges erindringer) eller bearbejdningsmateriale (fx litteraturhistorier). Man kan derfor ikke lave biografiske undersøgelser af oldtidsforfattere og vanskeligt af helt moderne forfattere.

1.5. Læserorienteret analysemetode

- Kan bruges som en første åbning af teksten, en slags tolkningshypotese, som siden understøttes og udbygges med andre analysemetoder.

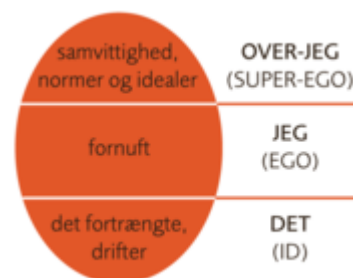
- Udgangspunktet er mødet mellem teksten og læseren. Fortolkningen af teksten sker ud fra læserens umiddelbare oplevelse, og læsningen af teksten vil variere fra læser til læser.
- I den læserorienterede analysemetode vil læseren ud fra sammenhængen i teksten gøre sig forestillinger om det, der ikke står beskrevet i teksten om personer, steder, handlinger m.m., og selv udfylde tekstens "tomme pladser".

Læseren vil skulle besvare spørgsmål som:

- Hvem er tekstens personer egentlig? Hvilken forhistorie har han/hun/de?
- Hvilke motiver ligger der bag en handling? Hvilke konsekvenser kan den få?
- Hvem fortæller? Hvornår fortælles det?

1.6. Psykoanalytisk analysemetode

- Tager udgangspunkt i psykoanalytikerens Sigmund Freuds personlighedsmodel om id, jeg og overjeg. Ifølge Freuds teori er mennesket styret af drifter (biologi, seksualitet), og det har en ubevidst side, som kan gemme på fortrængte drifter, drømme m.m. Denne teori lægges ned over personerne i teksten.
- Analysen af teksten afdækker, hvem i teksten der lader sig dominere af drifter eller overjeg, hvad der er årsag til de forskellige personers adfærd, og hvad resultatet bliver.
- Tekstens udsagn om familierelationer, opdragelse, fader- eller moderbindinger m.m. vil være genstand for analyse.

Denne metode rejser spørgsmål såsom:

- Hvad eller hvem i teksten kan afspejle id, jeg og overjeg? Er der konflikt mellem de tre dele?
- Er der tale om en rejse i det ubevidste?
- Er der direkte / indirekte udtryk for seksualitet i teksten? Bruges der seksuelle symboler?

Metoden kræver baggrundsviden om psykoanalysen, opdragelse, drømmetydning og seksuelle symboler.